

Norden

Sammanfattning

Utskottet behandlar i betänkandet dels regeringens skrivelse 2005/06:90 Nordiskt samarbete 2005, dels redogörelse till riksdagen 2005/06:NR1 Nordiska rådets svenska delegations berättelse angående verksamheten under år 2005. Utskottet behandlar även en motion som lämnats med anledning av skrivelsen samt ett antal motioner från den allmänna motionstiden hösten 2005.

Utskottet föreslår att skrivelsen och redogörelsen läggs till handlingarna samt att motionerna avslås.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Skrivelsens huvudsakliga innehåll	4
Redogörelsens huvudsakliga innehåll	4
Utskottet	6
Det nordiska samarbetet	6
Gränshinder	9
Norden och EU	12
Samarbetet med närområdet	14
Östersjö- och Öresundsregionerna m.m.	17
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	20
Skrivelse 2005/06:90	20
Följdmotion med anledning av skr. 2005/06:90	20
Redogörelse 2005/06:NR1	20
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2005	20

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Det nordiska samarbetet**

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:U210 yrkandena 1 och 2, 2005/06:U241 yrkande 1, 2005/06:U281 yrkandena 1 och 2 samt 2005/06:U348.

2. **Gränshinder**

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:U8 yrkandena 2 och 3, 2005/06:U241 yrkandena 2 och 3 samt 2005/06:U355 yrkandena 1 och 5.

3. **Norden och EU**

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:U8 yrkande 1, 2005/06:U241 yrkande 4 och 2005/06:U355 yrkandena 2, 3 och 6.

4. **Samarbetet med närområdet**

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:U241 yrkandena 5 och 6, 2005/06:U355 yrkande 4 och 2005/06:U359.

5. **Östersjö- och Öresundsregionerna, m.m.**

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:U8 yrkandena 4–6, 2005/06:U231 och 2005/06:U294.

6. **Skrivelsen och redogörelsen**

Riksdagen lägger skrivelse 2005/06:90 och redogörelse 2005/06:NR1 till handlingarna.

Stockholm den 4 maj 2006

På utrikesutskottets vägnar

Urban Ahlin

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Urban Ahlin (s), Gunilla Carlsson i Tyresö (m), Berndt Ekholm (s), Birgitta Ahlqvist (s), Alice Åström (v), Göran Lindblad (m), Kaj Nordquist (s), Agne Hansson (c), Ewa Björling (m), Veronica Palm (s), Lotta Hedström (mp), Anita Johansson (s), Rosita Runegrund (kd), Gabriel Romanus (fp), Agneta Gille (s), Nina Lundström (fp) och Britta Rådström (s).

Redogörelse för ärendet

Utskottet behandlar i betänkandet regeringens skrivelse 2005/06:90 Nordiskt samarbete 2005, med huvudsaklig inriktning på verksamheten i Nordiska ministerrådet. Utskottet behandlar också redogörelse till riksdagen 2005/06:NR1 Nordiska rådets svenska delegations berättelse angående verksamheten under 2005. I redogörelsen beskrivs främst rådets 57:e session den 25–27 oktober och en översikt över rådets övriga verksamhet under året.

Utskottet behandlar även en motion som lämnats med anledning av skrivelsen och ett antal motioner från den allmänna motionstiden hösten 2005.

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

Under 2005 var Danmark ordförande i det nordiska regeringssamarbetet. Danmark prioriterade samarbete på områden där det finns en klar ”nordisk nytta”. Översynen av Nordiska ministerrådets organisation var en av de stora uppgifterna under det danska ordförandeskapet. Denna översyn resulterade bl.a. i en ny organisation för ministerrådet med färre ministerråds-konstellationer. En omorganisation har också beslutats avseende samarbetet på kultur- och mediaområdet. För att göra strukturen mer flexibel kommer den enligt regeringen i större utsträckning att bygga på tidsbegränsade program och mindre på permanenta institutioner.

Arbetet med att avveckla gränshinder fortsatte under året och det framgår av skrivelsen att det lett till en rad konkreta åtgärder. Samarbetet med Västnorden, samarbetet om arktiska frågor och samarbetet med nordvästra Ryssland och de baltiska länderna utvecklades enligt skrivelsen under 2005. Sverige har drivit på för att Nordiska ministerrådet mer aktivt skall engagera sig för att stärka demokrati och mänskliga rättigheter i Vitryssland.

Avslutningsvis beskrivs det bilaterala samarbetet i skrivelsen. Bland annat beskrivs redogörs för delar av samarbetet mellan Sverige och Danmark i Öresundsregionen.

Redogörelsens huvudsakliga innehåll

I den svenska delegationens redogörelse beskrivs inledningsvis det nordiska samarbetets grund, målsättningar och resultat, samt den svenska delegationen och dess arbete under året. En dialog har förts mellan rådet och de nationella parlamentens talmän om arbetsmetoder, roll och nationell förankring av det nordiska frågorna.

Nordiska rådets 57:e session hölls i Reykjavik den 25–27 oktober 2005. Kampen mot människohandel, livssituationen för urbefolkningarna i Barentsområdet, en nordisk samordning i katastrofsituationer och det nordiska samarbetet i Arktis var några av de ämnen som diskuterades och blev föremål för beslut. Utöver möten i plenarförsamlingen ägde ett antal seminarier rum i samband med sessionen. Den nordiska välfärdsmodellen var ett återkommande tema under generaldebatten.

I redogörelsen beskrivs vidare verksamheten i presidiet, utskotten och kontrollkommittén. Avslutningsvis diskuteras Östersjösamarbetet och det arktiska samarbetet.

Utskottet

Det nordiska samarbetet

Skrivelsen och redogörelsen

Det framgår av skrivelsen att en viktig uppgift för det danska ordförandeskapet var att utreda hur samarbetsstrukturen i Nordiska ministerrådet kunde göras mer ändamålsenlig och hur budgetarbetet kunde förbättras. Översynen av Nordiska ministerrådets organisation var en av de stora uppgifterna under det danska ordförandeskapet.

Från svensk sida aktualiserades denna fråga av statsministern och samarbetsministern redan under 2004. En utgångspunkt för detta var att det nordiska samarbetet måste anpassas över tiden för att förbli effektivt och relevant. Antalet ministerrådskonstellationer upplevdes vara för många, i en del ministerrådskonstellationer var det långt mellan mötena och ministerdeltagandet var begränsat.

I december 2004 beslutade de nordiska samarbetsministrarna om en genomgång av det nordiska samarbetet med sikte på en tydligare prioritering och effektivisering. I juni 2005 lämnade en styrgrupp förslag som gick ut på att det behövdes en koncentration och fokusering av arbetet i ministerrådet. Mot bakgrund därav föreslogs att antalet ministerrådskonstellationer skulle minska från 18 till 11. Förslaget innebar att de självständiga ministerråden på sju områden skulle avveckla och samarbetsuppgifter på dessa områden föreslogs fångas upp på annat sätt.

De nordiska samarbetsministrarna beslutade att ställa sig bakom förslagen. Den nya organisationen för ministerrådet trädde i kraft från den 1 januari 2006 med följande ministerrådsstruktur:

- samarbetsministrar
- ministerråd för ekonomi och finanspolitik
- ministerråd för lagstiftningsfrågor
- ministerråd för miljöfrågor
- ministerråd för närings-, energi- och regionalpolitik
- ministerråd för fiskeri, jord- och skogsbruk och livsmedel
- ministerråd för kultursamarbete
- ministerråd för utbildning och forskning
- ministerråd för social- och hälsofrågor
- ministerråd för arbetsmarknad och arbetsmiljö
- ministerråd för jämställdhetsfrågor

I oktober 2005 fattade de nordiska kulturministrarna beslut om en större omorganisation av samarbetet på kultur- och medieområdet. Denna kommer att införas fullt ut från och med 1 januari 2007. En större förändring av har diskuterats under flera år. För att göra strukturen mer flexibel kommer den i större utsträckning att bygga på tidsbegränsade program. Arms-

längdsprincipen är även fortsättningsvis utgångspunkten för det nordiska kultursamarbetet, precis som när det gäller den nationella kulturpolitiken i de nordiska länderna. Principen innebär att ministrarna kommer att fatta beslut om övergripande prioriteringar för samarbetet genom fleråriga handlingsplaner, medan den praktiska utformningen och genomförandet av programmen är en uppgift för sakkunniga, nationella experter. Totalt läggs tio institutioner och kommittéer ned.

Av den svenska delegationens redogörelse framgår att även Nordiska rådet har fört diskussioner om reformering av samarbetet, främst med de nordiska parlamentens talmän, om en bättre nationell förankring av det nordiska samarbetet. De nationella fackutskottens roll i detta samarbete och tidpunkten för rådets sessioner är frågor som varit föremål för dialog.

Motionerna

I den enskilda motionen *2005/06:U348 (s)* anför motionärerna att det nordiska samarbetet bör utvecklas och förstärkas. De menar att enastående framgångar har nåtts i Norden, inte minst genom den samverkan, den öppenhet och det samarbete som åstadkommit. De nordiska ländernas samhällsform, kultur och ömsesidiga språkförståelse har gjort Norden till en välfärdsregion av världsklass och med en konkurrenskraft i närbelägna och samarbetande länder som det inte finns någon motsvarighet till i världen. De framgångar som nåtts är dock inte nog för att möta nutidens och framtidens globala utmaningar. Ett än mera förstärkt nordiskt samarbete behövs enligt motionärerna.

Ett antal motionärer föreslår i motion *2005/06:U281 (m) yrkande 1* att regeringen skall lägga fram förslag som innebär att Nordiska rådet läggs ned. Motionärerna menar att de frågor som i dag hanteras av Nordiska rådet på ett bättre sätt skulle hanteras av riksdagens utskott. De utvecklingsmöjligheter som finns med ökat nordiskt samarbete tas bäst till vara om detta är en del av det dagliga arbetet i de nationella parlamenten och deras utskott (*yrkande 2*).

I den enskilda motionen *2005/06:U210 (fp) yrkande 1* anføres att regeringen bör lägga fram förslag som innebär att en målinriktad fas inleds som syftar till att Nordiska rådet läggs ned. I *yrkande 2* argumenteras för att det framtida samarbetet mellan de nordiska länderna bör omorganiseras på ett tidsenligt sätt.

I den enskilda motionen *2005/06:U241 (fp) yrkande 1* anføres att förändringar i omvärlden innebär att nya överväganden bör göras kring rådets arbetsformer och inriktning.

Utskottets överväganden

Utskottet konstaterar att det nordiska samarbetet alltjämt har stark folklig förankring. Det nordiska samarbetet utgår från ett gemensamt kulturarv och en språklig gemenskap och vilar på gemensamma värderingar ifråga om demokrati, rättvisa och rättsstat. Samarbetet mellan de nordiska länderna spänner över alla samhällsområden. På många sätt är det nordiska samarbetet unikt vid en internationell jämförelse. I framställning till riksdagen 2005/06:RS3 anförde riksdagsstyrelsen (riksdagskommittén) följande:

Möjligheten för nationella parlamentariker att delta också i internationella processer är i grunden en demokratifråga. Folkvalda nationella parlamentariker utgör en viktig länk mellan olika beslutsfattande nivåer i en internationaliserad och globaliserad omgivning. Direkt folkvalda parlamentariker skall vara representativa för väljarna och har därigenom en särskild legitimitet. Det parlamentariska uppdraget lämpar sig väl för opinionsbildning samt kunskaps- och informationsspridning och erbjuder möjligheter att föra vidare medborgarnas synpunkter, idéer och förslag till ansvariga på lokal, regional, nationell och internationell nivå. Folkvalda parlamentariker har därför en central roll i internationella processer. Också i genomförandet och uppföljningen av redan beslutade åtaganden av världssamfundet har nationella parlament och parlamentariker av tradition haft en viktig uppgift. Deltagandet av direktvalda parlamentariker stärker legitimiteten och handlingskraften i hela implementeringsprocessen. Kommittén anser att ledamöternas deltagande i internationella processer dels skapar möjlighet för ledamöterna att i internationella sammanhang skapa opinion för svenska synsätt, dels ger berörda ledamöter möjlighet att i direkt kontakt med sina väljare spegla opinioner i omvärlden och därvid skapa ökad internationell förståelse. Parlamentarikers internationella engagemang kan ses som en balanserande kraft gentemot intressen med lägre representativitet och legitimitet.

Utskottet menar att ovanstående resonemang är väl tillämpligt på det Nordiska rådet. Kommittén anförde vidare i framställningen att

Flertalet av de interparlamentariska församlingarna bildades i en jämfört med nu helt annan politisk situation under specifika geopolitiska förutsättningar efter andra världskriget och under kalla kriget. Nya parlamentariska församlingar har tillkommit senare utan att redan etablerade församlingar har rationaliserats eller ändrat arbetsformer. I en ny situation söker flera parlamentariska församlingar nya uppgifter och samarbetspartner och vidgar sitt uppdrag i förhållande till ursprungliga syften och mandat. Det ökar risken för duplicering av aktiviteter och även konkurrens mellan församlingarna. En viktig utgångspunkt för det interparlamentariska samarbetet är att dagens behov bör vara vägledande för riksdagens engagemang. De historiska och politiska behov och syften som förelåg vid inrättandet av olika interparlamentariska organisationer och delegationer är inte alltid ägnade att i dag vara vägledande för det interparlamentariska samarbetet. För varje organisation och parlamentarikerförsamling bör därför verksamheten ställas i relation till dagens förutsättningar och behov.

Utskottet konstaterar i sammanhanget att det Nordiska rådets arbetsformer och samarbetsområden genom åren har varit, och alltjämt är, föremål för diskussioner och utvärderingar. För att se över verksamhetens innehåll och

arbetsformer i ljuset av EU-utvidgningen tillsattes en ny arbetsgrupp under 2004, den s.k. Framtidsgruppen, vars förslag diskuteras för närvarande. En dialog har inletts mellan rådets presidium och de nordiska parlamentens talmän. Fokus i diskussionerna har hittills varit på budgetbehandlingen, budgetens storlek och andel av den totala budgeten för det interparlamentariska samarbetet. Andra viktiga frågor som lyfts fram i diskussionen och där samsyn kunnat nås gäller förankringen och återkopplingen i de nationella parlamenten av det nordiska samarbetet och samordningen av de nordliga parlamentariska samarbetsorganen i framtiden.

Utskottet konstaterar att frågan om det nordiska samarbetets förankring i de nationella parlamenten är mycket viktig och välkomnar frågan är föremål för diskussioner inom Nordiska rådet. Utskottet menar att de nationella parlamentens fackutskott har en viktig roll i arbetet för att förankra det nordiska samarbetet i parlamenten.

Det framgår av skrivelsen att Nordiska Ministerrådet har reformerats för att göra arbetet mer koncentrerat, fokuserat och effektivt. Detta reformarbete har nu lett till en ny organisation för ministerrådet. Även Nordiska rådet har sett över sitt arbetssätt i syfte att effektivisera detta och förbättra förankringen i, och återkopplingen till, de nationella parlamenten.

Som ett resultat av detta arbete har en överenskommelse träffats med de nordiska parlamentens talmän varigenom rådet åtar sig att – efter samråd med talmännen – anordna ett antal temakonferenser varje år, dit de nationella parlamentens fackutskott inbjuds, i vissa fall tillsammans med motsvarande utskott i de baltiska staternas parlament.

Utskottet menar att Nordiska rådet fyller en viktig funktion för att driva på och kontrollera de nordiska regeringarnas samarbete. Det är också en styrka för de nordiska länderna att ett stort antal ledamöter i de nationella parlamenten kontinuerligt engagerar sig i nordiskt samarbete, både för att stärka det inomnordiska samarbetet och för att bygga nätverk som kan öka det nordiska inflytandet i EU och andra samarbetsorgan.

Med vad som ovan anförts avstyrker utskottet motionerna 2005/06:U210 yrkandena 1 och 2, 2005/06:U241 yrkande 1, 2005/06:U281 yrkandena 1 och 2 samt 2005/06:U348.

Gränshinder

Skrivelsen och redogörelsen

Det framgår av skrivelsen att gränshindersarbetet länge har haft hög prioritet i det nordiska samarbetet och att det särskilt lyftes fram under Sveriges ordförandeskap 2003. Den förre danske statsministern Poul Schlüter engagerades 2003 som särskild representant för att driva på gränshindersarbetet. Han har sedan dess drivit dessa frågor med stort engagemang fram till årsskiftet 2005/06 då han avslutade sitt uppdrag.

I skrivelsen redogörs för de framsteg som under året gjorts på en rad områden. Det framgår bl.a. att det under 2005 har satsats resurser på att öka informationstillgången för de nordiska medborgarna. På arbetsmarknadsområdet har utredningar som bedrevs under 2004 gjort det möjligt att via en digital arbetsförmedling söka information om lediga tjänster och ledig kvalificerad arbetskraft på bägge sidor om Öresund. Ett nytt nordiskt avtal om folkbokföring undertecknades i slutet av 2004 i anslutning till Nordiska rådets session i Stockholm. Under år 2005 slutfördes i en nordisk expertgrupp, under justitieministrarna, förhandlingar om 1931 års nordiska äktenskapskonvention. Ändringarna innebär bl.a. att makar som flyttar mellan de nordiska länderna får ökad förutsebarhet om vilket lands lag som skall tillämpas på deras förmögenhetsförhållanden, vilket ger dem en tryggare ekonomisk situation. Även inom social- och hälsoområdet har framsteg gjorts.

Av redogörelsen framgår att en av de viktigaste uppgifterna för Nordiska rådet är att uppmärksamma de gränshinder som trots de omfattande nordiska avtalen försvårar rörligheten mellan länderna. I gränshindersdebatten vid Nordiska rådets 57:e session framhöll de svenska delegaterna bl.a. kopplingen mellan gränshindersfrågor och det nordiska samarbetets legitimitet.

Motionerna

I den enskilda motionen *2005/06:U8 (fp) yrkande 2* anförs att regelverket bör ändras så att det skapas konsekvens mellan jobbsökarkrav i reglerna för a-kassa och möjlighet till ersättning för jobbsökarresor. I *yrkande 3* argumenteras för regelförenkling och kravrätt för människor som lever och arbetar i gränsregionen mellan Sverige och Danmark.

I den enskilda motionen *2005/06:U241 (fp) yrkande 2* anförs att det är viktigt att de avtalsmässiga, legala och praktiska gränshinder som fortfarande föreligger för nordisk rörlighet snarast undanröjs. I *yrkande 3* efterlyser motionärerna ett nordiskt skattekontor.

I kommittémotionen *2005/06:U355 (kd) yrkande 1* anförs att det nordiska samarbetet om ömsesidigt erkännande av utbildningar skall förstärkas så att betygen i Norden kan jämföras på ett rättvist sätt. I *yrkande 5* anförs att regeringen bör kartlägga och ge förslag på lösningar på de problem som försvårar för nordbor att bosätta sig och arbeta i annat nordiskt land.

Utskottets överväganden

En viktig fråga i det nordiska samarbetet har alltid varit att främja integrationen mellan de nordiska länderna och underlätta för nordiska medborgare att röra sig över gränserna. Gränshindersarbetet spänner över åtskilliga poli-

tikområden och syftar till att underlätta för nordbor att röra sig över de nordiska gränserna. Avvecklingen av gränshinder gör även att Norden kan verka mer framgångsrikt internationellt.

Utskottet välkomnar att arbetet för att reducera eller avskaffa gränshinder och att främja integrationen mellan de nordiska länderna är en svensk prioritet i det nordiska samarbetet. Även om integrationen mellan länderna och olika regioner har kommit långt så återstår problem. Regelverken i de nordiska länderna skiljer sig fortfarande åt och skapar i vissa fall problem för människor, företag och organisationer. En viktig del av arbetet mot gränshinder är de insatser som görs för att kartlägga återstående hinder. I sammanhanget kan nämnas att ett gränshinderssekretariat har inrättats inom Nordiska ministerrådet för att koordinera arbetet med att undanröja identifierade gränshinder. Ett gränspolitiskt forum har också inrättats. Syftet med detta är att etablera ett nätverk av experter som kommer att utbyta erfarenheter och information om gränshinder, identifiera problem och koordinera insatser.

Utskottet konstaterar att gränshindersarbetet fortlöpande ger resultat. Som exempel kan nämnas det nya nordiska avtalet om folkbokföring som undertecknades i slutet av 2004 i anslutning till Nordiska Rådets session i Stockholm. Avtalet gör det enklare och snabbare att få ett personnummer om man flyttar till ett annat nordiskt land än födelselandet. Riksdagen godkände avtalet i juni 2005.

Arbetet har på de nordiska näringsministrarnas initiativ vidgats till att omfatta även näringslivsrelaterade gränshinder för att skapa en öppen nordisk marknad. I samråd med Danmark har framtagits lösningar som skall underlätta den danska transittrafiken genom Skåne till/från Bornholm. I maj 2005 lanserade de nordiska finansministrarna en nordisk skatteportal, ett "virtuellt skattekontor". På skatteportalen finns lättillgänglig information om skattefrågor från alla nordiska skattemyndigheter.

På arbetsmarknadsområdet har de utredningar som bedrevs under 2004 gjort det möjligt att via en digital arbetsförmedling söka information om lediga tjänster och ledig kvalificerad arbetskraft på bägge sidor om Öresund. Öresundsregionen är en första testregion med en databas som kan nås via webbplatserna jobnet eller jobplats. Från slutet av 2005 har det varit möjligt att söka arbete både i Danmark och i Sverige via den danska platsbanken. Den svenska platsbanken togs i bruk i mars 2006. Ett annat konkret resultat är att nordiska medborgare kan få information om regler kring arbetslöshetsförsäkringar i de nordiska länderna. Informationen finns att tillgå på Hallå Nordens hemsida.

Skatteutskottet har i betänkande 2004/05:SkU28 tagit ställning till likalydande yrkande om ett nordiskt skattekontor. Skatteutskottet avstyrkte då motionen med följande motivering

Utskottet har tidigare ställt sig tveksamt till om just förslaget om ett nordiskt skattekontor av det slag som beskrivs i motionen är det bästa och lämpligaste för att lösa integrationsproblemen och gränsgångarfrågorna mellan de nordiska länderna. Vad gäller gränsgångarfrågorna i

Öresundsregionen har utskottet också pekat på det informationscenter som finns i Malmö och som erbjuder information om alla frågor som gäller skatter, avgifter, förmåner, utbildning m.m. som gränsgångare ställs inför. Utskottet vidhåller sin ståndpunkt och avstyrker motion U309 yrkande 4.

Utskottet menar sammantaget att skrivelsen och redogörelsen visar på den centrala plats gränshindersarbetet har haft och fortsatt kommer att ha inom det nordiska samarbetet. Utskottet välkomnar detta och konstaterar att undanröjandet av gränshinder är en pågående process som hela tiden ställs inför nya problem och utmaningar. Det är därför väsentligt att det Nordiska ministerrådet och Nordiska rådet fortsatt arbetar med dessa frågor.

Med vad som ovan anförts avstyrker utskottet motionerna 2005/06:U8 yrkandena 2 och 3, 2005/06:U241 yrkandena 2 och 3 samt 2005/06:U355 yrkandena 1 och 5.

Norden och EU

Skrivelsen och redogörelsen

Nordiskt samarbete i EU/EES-frågor är ett huvudområde för samarbetet inom Nordiska ministerrådet och övrigt nordiskt regeringssamarbete.

Under år 2006 har Norge ordförandeskapet i det nordiska regeringssamarbetet. Vid Nordiska rådets session i oktober 2005 presenterades det norska ordförandeprogrammet ”Det nya Norden: Förnyelse och samarbete i Nordeuropa”. Norge lyfter i programmet särskilt fram samarbetet i Europas nordområden, den nordiska välfärdsmodellen och frågor om kunskap och förnyelse. När det gäller samarbetet i Europas nordområden vill Norge utveckla samarbetet med nordvästra Ryssland och aktivt medverka i den nya fasen av den Nordliga dimensionen i EU:s utrikespolitik. Man betonar också samarbetet med Barentsrådet och Arktiska rådet.

I regeringens deklaration vid den utrikespolitiska debatten i februari 2005 konstaterades att EU:s krisberedskap att bistå egna medborgare som drabbas av katastrofer utomlands borde kompletteras med en nordisk sådan. Under året har därför ett arbete bedrivits i syfte att effektivisera biståndet till nordiska medborgare i en krissituation. Vid det nordiska utrikesministermötet i augusti 2005 beslutades om åtgärder för ett stärkande av samarbetet avseende krisberedskap såväl i de nordiska huvudstäderna som på ambassader och konsulat. Som ett led i detta har nordiska beskickningar i utlandet instruerats att utveckla lokalt samarbete om krisberedskap. Kontakter har även tagits mellan de nordiska huvudstäderna med syfte att praktiskt understödja sådant samarbete.

På svenskt initiativ har även beslutats att arrangera en gemensam nordisk EU-konferens i juni 2006 med syfte att skapa diskussioner på EU-nivå om bl.a. samordning av bosättningsbaserade socialförsäkringsförmåner.

Av redogörelsen framgår att Nordiska rådet under senare år har prioriterat att medverka som brobyggare mellan EU/EES och Ryssland.

Motionerna

I den enskilda motionen 2005/06:U8 (*fp*) yrkande 1 anføres att de nordiska ländernas implementering av EU-lagstiftning bör samordnas för att bli så lika som möjligt.

I den enskilda motionen 2005/06:U241 (*fp*) yrkande 4 anføres att det är viktigt att förutsättningslöst pröva hur det nordiska samarbetet bäst främjas inom ramen för ett alltmer utvidgat europeiskt samarbete. I det sammanhanget är det viktigt att se och utveckla förutsättningarna för att Västnordens roll i det nordiska samarbetet kan förstärkas inom ramen för samarbetet i Europa. Ett vidgat samarbete skall göra alla till vinnare.

I kommittémotionen 2005/06:U355 (*kd*) yrkande 2 anføres att möjligheterna att hävda de nordiska ländernas gemensamma intressen visavi EU bör ökas. Det nordiska samarbetet skall också utgöra en bro mellan de nordiska länder som är EU-medlemmar och Norge och Island som är anknutna till det europeiska samarbetet genom EES-avtalet (*yrkande 3*). Samordning efterlyses i *yrkande 6* för att uppnå en nordisk region inom EU-gemenskapen.

Utskottets överväganden

Utskottet menar att det nordiska samarbetet har stärkts genom att samtliga nordiska länder deltar i den europeiska inre marknaden. Sveriges, Danmarks och Finlands medlemskap i EU och Norges och Islands tillhörighet till det europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) påverkar det nordiska samarbetet positivt.

Genom Öresundsförbindelsen har möjligheterna till integration främjats i Öresundsregionen och i Sverige kommer insatserna att intensifieras. De baltiska ländernas EU-medlemskap skapar ytterligare dynamik i det nordiska samarbetet med närområdet. I det nordiska samarbetet deltar även de självstyrande områdena Åland, Grönland och Färöarna.

Inom Nordiska ministerrådet verkar Sverige för att utveckla det nordiska samarbetet som en del av Sveriges Europapolitik. Under Sveriges ordförandeskap i det nordiska regeringssamarbetet år 2003 lyftes särskilt frågorna om avveckling av hinder för personers rörlighet över de nordiska gränserna fram. Andra viktiga frågor var att utveckla det nordiska samarbetet i Europafrågor och samarbetet med Nordens närområde. Dessa frågor står fortfarande högt på dagordningen.

Nordiskt samarbete i EU/EES-frågor är ett huvudområde för samarbetet inom Nordiska ministerrådet och övrigt nordiskt regeringssamarbete. I och med EES-avtalet är EU:s inre marknad en gemensam nordisk angelägenhet. Utskottet menar att det med utgångspunkt i värdegemenskapen och samsynen kring centrala samhällsfrågor i de nordiska länderna finns förutsättningar att gå steget före EU i förverkligandet av den inre marknaden. Samråd på nordisk nivå ger de nordiska länderna möjlighet att ta tillvara gemensamma intressen i det europeiska samarbetet.

Utskottet konstaterar att nya hinder kan uppstå mellan de nordiska länderna om de genomför EG-direktiv på olika sätt. Det finns därför en samsyn om att det nordiska samarbetet om EU-lagstiftningen bör förbättras. Samarbetet skall bl.a. medverka till att genomförandet av direktiv och andra EU/EES-rättsakter i de nordiska länderna blir så likartad som möjligt. Det pågår också ett arbete för att få till stånd ett tätare nordiskt erfarenhetsutbyte vad avser det nationella genomförandet av olika gemenskapsrättsakter.

Utskottet menar att motionärernas krav är tillgodosedda och avstyrker med vad som ovan anförts motionerna *2005/06:U8 yrkande 1*, *2005/06:U241 yrkande 4* och *2005/06:U355 yrkandena 2, 3 och 6*

Samarbetet med närområdet

Skrivelsen och redogörelsen

Det framgår av skrivelsen att samarbetet med närområdet är fortsatt ett prioriterat område inom det nordiska samarbetet. Samarbetsprojekten rör främst de baltiska länderna och nordvästra Ryssland. Under det senaste året har insatser rörande Vitryssland inletts. Ministerrådet har också ett särskilt program för arktiskt samarbete.

Nordiska ministerrådets satsningar i närområdet är ett komplement till insatser som görs nationellt och genom andra organ. Insatserna utformas i dialog med berörda samarbetsparter. Avsikten är att insatserna skall koncentreras till områden där det nordiska samarbetet ger ett mervärde och bidrar till en bättre samordning med andra insatser.

Nya riktlinjer för samarbetet med närområdet har delvis trätt i kraft under 2005. Viktiga områden i samarbetet med nordvästra Ryssland är t.ex. demokratiutveckling, miljö- och energifrågor samt forsknings- och innovationssamarbete.

Motionerna

I den enskilda motionen *2005/06:U359 (s)* anför bl.a. att Barentssekretariatet har en viktig roll i det fortsatta Barentssamarbetet.

I den enskilda motionen *2005/06:U241 (fp) yrkande 5* anför att Sverige bör medverka i uppbyggandet av det arktiska universitetet. I *yrkande 6* anför att det är viktigt att EU:s arktiska fönster står öppet också för de delar av det arktiska samarbetet som inte ligger inom EU:s geografiska gränser.

Motionärerna bakom *2005/06:U355 (kd) yrkande 4* anför att samarbetet med Ryssland bör bidra till en ekonomisk och demokratisk utveckling i de ryska närområdena.

Utskottets överväganden

Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet har ett nära samarbete med flera internationella, regionala och nationella organisationer utanför Norden. Under 2005 fortsatte Nordiska ministerrådet att utveckla kontakterna och samarbetet med andra regionala organisationer, främst Arktiska rådet, Barentsrådet och Östersjöstaternas råd. Utskottet konstaterar att närområdesprogrammet har hög prioritet inom det nordiska samarbetet.

Det övergripande målet för det nordiska samarbetet med närområdet är att bidra till en i alla hänseenden stabil och säker utveckling, stärka demokratin och öka värdegemenskapen i den nordliga delen av Europa, medverka till utvecklingen av en markandsekonomi samt att bidra till en hållbar utveckling i området.

Utskottet konstaterar att nätverken innefattande nordvästra Ryssland byggts ut i betydande omfattning de senaste åren. De nya riktlinjerna för samarbetet med närområdet innebär bland annat att Nordiska ministerrådets tyngdpunkt i satsningar förskjuts från de baltiska länderna till nordvästra Ryssland.

Det framgår av skrivelsen att närområdessamarbetet omfattar verksamheten vid Nordiska ministerrådets kontor i de baltiska huvudstäderna och i S:t Petersburg. I december 2005 undertecknades avtal med de ryska myndigheterna om att etablera ett kontor också i Kaliningrad. Nordiska ministerrådet har även huvudansvaret för ett projekt om gränsregionalt samarbete Baltic Euroregional Network - (BEN) som fokuserar på de nordiska länderna, de baltiska länderna, Ryssland, Vitryssland och Polen. Sverige har drivit på för att Nordiska ministerrådet mer aktivt skall engagera sig för att stärka demokrati och mänskliga rättigheter i Vitryssland. De nordiska samarbetsministrarna beslutade hösten 2005 att Nordiska ministerrådet skall ta ett direkt ansvar för att administrera nordiskt och europeiskt stöd till det vitryska universitetet European Humanities University i Vilnius. Förhoppningen är att projektet skall bidra till att på längre sikt bygga upp en demokratisk rättsstat i Vitryssland.

EU:s politik för den nordliga dimensionen omfattar det geografiska området från Island i väst t.o.m. nordvästra Ryssland i öst, från Barents och Kara hav i norr till Östersjöns södra kust i syd. Politiken omfattar EU:s medlemsstater samt tre partnerländer, Island, Norge och Ryska federationen. Dess syfte är att genom politisk dialog och konkret samarbete stärka stabiliteten och välfärden inom EU och dess nordliga närområden.

Utskottet noterar att det framgår av Nordiska rådets program för 2006 att en av rådets uppgifter är att verka för att de arktiska frågorna får genomslag i Europapolitiken. Nordiska ministerrådets program för arktiskt samarbete syftar till att ge samnordiska insatser ett särskilt mervärde i förhållande till andra aktiviteter med inriktning på Arktis. År 2005 var anslaget ca 5 miljoner danska kronor. Merparten av medlen beviljades för projekt avseende ursprungsbefolkningarnas levnadsvillkor, klimatförändringar i Arktis och utbredningen av föroreningar i den arktiska miljön.

Under året har ett nytt arktiskt samarbetsprogram för perioden 2006–2008 utarbetats. Verksamheten inriktas främst på att stödja gemensamma nordiska insatser inom ramen för Arktiska rådet och främja samnordiska forskningsinsatser i anslutning till det Internationella Polaråret 2007–2008. Syftet är att koncentrera de nordiska insatserna till sådana områden som är särskilt prioriterade under den aktuella perioden så att de kan påverka förhållandena i hela Arktis och få genomslag även i övriga arktiska staters ställningstaganden.

Utskottet menar att internationellt samarbete är ett viktigt inslag i dagens högre utbildning och forskning. Ett bra initiativ är det samarbete som utvecklats inom ramen för University of the Arctic mellan universitet och högskolor runt polcirkeln. Samarbetet omfattar bl.a. Luleå tekniska universitet, Umeå universitet och Mithögskolan. Samarbetet inom University of the Arctic bidrar bl.a. till att skapa större förutsättningar för människor i regionen att ta del av högre utbildning och utveckla kunskap inom specifikt arktiska forskningsområden.

Utskottet konstaterar att det inom ramen för de anslag som svenska lärosäten förfogar över står dem fritt att delta i internationellt samarbete. Enligt utskottets mening är det dock värdefullt att svenska lärosäten har engagerat sig i University of the Arctic.

Regeringen beslutade i februari 2004 att stärka det svenska arbetet med frågor som rör Barentsregionen genom inrättandet av en arbetsgemenskap – Barentssekretariatet. I beslutet ingick också att den tillfälliga arbetsform som tillskapats skulle utvärderas och ett nytt beslut fattades om sekretariatets eventuella fortlevnad från år 2006. Utskottet har erfarit att sekretariatets arbetsformer av utredningen inte bedömdes vara de bäst lämpade för Barentsfrågornas fortsatta hantering. Regeringen har därför inför 2006 beslutat om andra arbetsformer. Bland annat får de berörda länsstyrelserna söka stöd hos Sida för verksamheten. I Sidas regleringsbrev för 2006 anges att Sida får använda 2 800 000 kronor för stöd till länsstyrelsernas i Västerbottens och Norrbottens län deltagande i det regionala Barentssamarbetet. Detta innebär en dubbling av de medel som står till länsstyrelsernas förfogande för arbete med frågor som rör Barentsregionen. Dessutom bereder utrikesdepartementet en fråga om att tillsätta en fast tjänst med ansvar för Barentsregionen och samarbete med länsstyrelserna i dessa frågor.

Utskottet anser att arbetet med frågor som rör Barentsregionen är betydelsefullt. Det är därför utskottets förhoppning att de förändringar som redogjorts för ovan kommer att innebära en förstärkning i arbetet med Barentsfrågorna.

Med vad som ovan anförts avstyrker utskottet motionerna 2005/06:U241 yrkandena 5 och 6, 2005/06:U355 yrkande 4 och 2005/06:U359.

Östersjö- och Öresundsregionerna m.m.

Skrivelsen och redogörelsen

Det framgår av skrivelsen att samarbetet mellan Sverige och Danmark inom Öresundsregionen blir allt mer intensivt. En av förklaringarna är att kommunikationerna underlättats av Öresundsbron. I skrivelsen redogörs också för andra framsteg i samarbetet. Möjligheten att bo i ett land och arbeta i grannlandet underlättas av det svensk-danska skatteavtalet från 2003. Via en digital arbetsförmedling kan arbetssökande nu söka information om lediga tjänster och ledig kvalificerad arbetskraft på bägge sidor om Öresund.

Kunskap om förhållandena på andra sidan sundet är viktigt för att stärka integrationen. Regeringen gav därför under året ett bidrag till informationscentret ÖresundDirekt vid Stortorget i Malmö. Bidrag gavs också till Öresund Network som genom olika aktiviteter arbetar för att internationellt marknadsföra Öresundsregionen.

För att möjliggöra ett fördjupat kultursamarbete mellan Sverige och Danmark beviljade regeringen under året ett kapitaltillskott på 10 miljoner svenska kronor till Svensk-danska kulturfonden.

Svenska och danska myndigheter är aktörer inom EU:s strukturfondsprogram för Öresundsregionen, INTERREG III A. Visionen för detta program är att "Öresundsregionen skall utvecklas till en av Europas bäst fungerande gränsregioner".

Sverige och Danmark har kommit överens om lösningar som skall underlätta transittrafiken genom Skåne till och från Bornholm. Konkret har detta lett till att man i juni 2005 införde nya, enklare regler rörande transporten av husdjur.

Regeringarnas Östersjösamarbete äger rum i Östersjöstaternas råd (Council of the Baltic Sea States, CBSS) som har sitt sekretariat i Stockholm. Det framgår av skrivelsen att Nordiska ministerrådet under 2005 fortsatte att utveckla kontakterna och samarbetet med andra regionala organisationer, bl.a. med Östersjöstaternas råd.

Det parlamentariska Östersjösamarbetet (Baltic Sea Parliamentary Conference, BSPC) syftar till att främja den parlamentariska dialogen i Östersjöregionen samt att påverka regeringarna i utvecklingen av Östersjösamarbetet. Den 14:e parlamentariska Östersjökonferensen ägde rum i Vilnius den 28–30 augusti 2005.

Motionerna

I den enskilda motionen 2005/06:U294 (s) anförs att regeringen snarast i sina kontakter med Östersjöländerna bör verka för att visumreglerna till och från det f.d. Sovjetunionen förenklas och förbilligas.

I den enskilda motionen 2005/06:U231 (m) anförs om åtgärder för ökat samarbete i Östersjöregionen.

I den enskilda motionen 2005/06:U8 (fp) yrkande 4 anføres att det behövs en offensiv Öresundsstrategi. I yrkande 5 anføres att Sverige och Danmark borde ta fram en gemensam strategi för forskning och utbildning i Öresundsregionen. I yrkande 6 lyfts grannlands-tv i det digitala TV-nätet fram som en viktig del av ett gemensamt regionalt kultur- och kunskapsutbud.

Utskottets överväganden

Det bilaterala samarbetet mellan nordiska länder utgör ett viktigt komplement till samarbetet som omfattar alla de fem nordiska länderna. De ömsesidiga kontakterna mellan t.ex. Danmark och Sverige är livliga inom snart sagt alla samhällsområden. Dialogen underlättas av den geografiska närheten och de många historiska, kulturella och ekonomiska banden och förs oftast direkt mellan berörda personer, myndigheter och institutioner. En extra dimension är den svensk-danska integrationsprocess som växt fram i Öresundsregionen efter Öresundsbronns öppnande 2000. Utskottet konstaterar att samarbetet i Öresundsregionen fortskrider och blir allt tätare.

Dock medför integrationen ibland praktiska problem för de människor som vill utnyttja de nya möjligheterna. Skillnader i skattesystem, socialförsäkringssystem, rätten till sjukvård, skola, förskola och äldreomsorg samt reglerna på arbetsmarknaden leder till svårigheter.

Utskottet menar att integrationen i Öresundsregionen bidrar till att stärka tillväxten och att arbetet med att undanröja hinder för integration är väsentligt för att utnyttja regionens fulla potential. Det är angeläget att skillnaderna i regelverk, skattesystem, avgifter och annat, minskas på ett sätt som gör att hindren för de som rör sig över gränsen minskar.

Öresundsregionen har utvecklats till ett viktigt kunskapscentrum i Europa. Utskottet välkomnar denna utveckling. Samverkan mellan universitet och näringsliv i regionen skapar gynnsamma förutsättningar för forskning. Öresund Science Region förenar aktörer inom den offentliga sektorn och näringslivet för att främja innovationer och forskning inom områdena medicin, livsmedel, IT och miljö.

Östersjöområdet är ett av världens ekonomiskt snabbast växande områden och av stor betydelse för Sverige. Utskottet konstaterar att det pågår ett samarbete i olika fora och med olika aktörer på en rad olika områden för att utveckla regionen och föra folken närmare varandra. Utskottet fäster stor vikt vid Östersjösamarbetet som givits ytterligare dynamik genom de baltiska staternas och Polens inträde i EU i maj 2004.

Östersjösamarbetet tar sig olika former. Östersjöstaternas råd är ett organ för allt multilateralt samarbete mellan regionens regeringar. Rådets verksamhet har fördjupats och breddats och har numera sin tyngdpunkt på praktiskt samarbete mellan fackdepartement och myndigheter. Rådet bildades 1992 och dess medlemmar utgörs av alla Östersjöns nio strandstater, Danmark, Estland, Finland, Lettland, Litauen, Polen, Ryssland, Sverige

och Tyskland, samt Norge, Island och Europeiska kommissionen. Samarbetet med Östersjöregionen spelar en viktig roll, framför allt för att utveckla lokal och regional förvaltning och demokrati.

Regeringen fattade den 20 april 2006 beslut om uppdrag att lokalisera verksamhet till Gotland. Av beslutet framgår bl.a. att regeringen avser att i budgetpropositionen 2007 föreslå medel för en utvidgning av verksamheten inom Sidas Östersjöenhet till att även omfatta handläggning av ett stipendieprogram riktat mot framtida ledare i Öst, övertagande av ansvaret från Svenska institutet för det s.k. Visbyprogrammet inom utbildningsområdet samt handläggning av svensk medfinansiering av EU:s regionala program för Östersjöområdet. Det utvidgade mandatet för Östersjöenheten förväntas omfatta ytterligare sju tjänster utöver de 20 tjänster som redan identifierats för enheten.

EU och Ryssland har vid toppmötet i oktober kommit överens om ett nytt avtal för att underlätta viseringar. Det nya avtalet skall göra det lättare för studenter, diplomater, affärsmän, forskare och en del andra kategorier att få visum. Dessutom skall visum till EU bli billigare för ryska medborgare med ett enhetlig pris på 35 euro. Avtalet är ännu inte ratificerat och har inte trätt i kraft.

Utskottet menar att grannlands-tv är viktigt för den kulturella och språkliga kontakten mellan de nordiska länderna. Utskottet hyser därför förhoppningen att digitaliseringen skall leda till större möjligheter att ta del av grannländernas tv-utbud. Sverige arbetar aktivt inom det nordiska samarbetet för att de nordiska länderna också framöver skall samarbeta om dessa frågor och för att Danmark och Norge skall följa Sveriges och Finlands exempel med okrypterade sändningar i marknätet.

Med vad som ovan anförts avstyrker utskottet motionerna *2005/06:U8 yrkandena 4–6*, *2005/06:U231* och *2005/06:U294*.

Utskottet föreslår vidare att såväl *skrivelse 2005/06:90* som redogörelse *2005/06:NR1* läggs till handlingarna.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelse 2005/06:90

Regeringens skrivelse 2005/06:90 Nordiskt samarbete 2005.

Följdmotion med anledning av skr. 2005/06:90

2005/06:U8 av Christer Nylander m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om samordning av de nordiska ländernas implementering av EU-lagstiftning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om konsekvens mellan jobsökarkrav i reglerna för akassa och möjlighet till ersättning för jobsökarresor.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att skapa regelförenkling och krav rätt för människor som lever och arbetar i gränsregionen mellan Sverige och Danmark.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om behovet av en offensiv Öresundsstrategi.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om Öresund som forsknings- och utbildningsregion.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om vikten av grannland-tv i det digitala marknätet.

Redogörelse 2005/06:NR1

Redogörelse 2005/06:NR1 Nordiska rådets svenska delegations berättelse angående verksamheten under år 2005 .

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2005

2005/06:U210 av Lennart Kollmats m.fl. (fp):

1. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag som innebär att en målinriktad fas inleds som syftar till att Nordiska rådet läggs ned.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att det nordiska samarbete reformeras i enlighet med vad som anføres i motionen.

2005/06:U231 av Kent Olsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för ökat samarbete i Östersjöregionen.

2005/06:U241 av Runar Patriksson m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nordiskt samarbete i en ny tid.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att de avtalsmässiga, legala och praktiska gränshinder som fortfarande föreligger för nordisk rörlighet snarast undanröjs.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett nordiskt skattekontor.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om den nordiska dimensionen i det europeiska samarbetet.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om medverkan i uppbyggandet av det arktiska universitetet.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om det arktiska samarbetet inom ramen för EU:s arktiska fönster.

2005/06:U281 av Tomas Högström m.fl. (m):

1. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag som innebär att Nordiska rådet läggs ned.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om hur det nordiska samarbetet bör reformeras.

2005/06:U294 av Lennart Klockare och Lars U Granberg (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om visering.

2005/06:U348 av Lars Wegendal m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen när det gäller att utveckla och förstärka nordiskt samarbete.

2005/06:U355 av Tuve Skånberg m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utvärdering av betygssystemen i Norden.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att hävda de intressen de nordiska länderna gemensamt har visavi EU.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Norges och Islands särskilda behov gentemot EU.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att verka för en ekonomisk och demokratisk utveckling i de ryska närområdena.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en utredning om nordisk gränspendling.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om samordning för att uppnå en nordisk region inom EU-gemenskapen.

2005/06:U359 av Kristina Zakrisson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Barentssekretariatet.